

Egy interjú és egy önvallomás

Szerző Administrator
2015. november 25.

Örömet, vigaszt és reményt nyújtani

Szvorák Katalin az elismerésekről, a művészet szerepéről, a népdalok tiszta világáról, a tündöklő szemekről és a fenyőfa görbén nőtt ágáról

• Felsorolni is nehéz, hogy hány díjat kapott gazdag pályája során. Óhatatlanul felmerül a kérdés: mit jelent Önnek egy újabb elismerés?

Minden kitüntetést gondolatilag elraktározok, így Pinc falu díszpolgársága a felvidéki otthont, a palócságot és az óvodanélküli szabadságot jelenti, Fülel díszpolgársága "a templomot és az iskolát", míg a mostani megyei díszpolgárság egy tágabban választott Kárpát-medence-i haza szívét és kiindulópontját. Megyénk "epicentruma" nekem Pilisszentlászló, ahol élek és Szentendre, ahol tanítok. De lelkemnek nagyon kedves a teljes Pilis és a Börzsöny minden hegyével, patakjával, madarával, gombájával, virágjával... A többi, majd két tucatnyi díjat, elismerést, akárcsak a Kossuth-díjamat váratlan ajándéknak tekintem, mert talán furcsa lesz, amit mondok, számomra mindig az alkotás öröme, a hallgatóság figyelő csendje, a dalok üzenete a legfontosabb, hiszen a művészi élmények adják a legnagyobb katarzist, főképp, ha maga az ember is részt vesz ebben az alkotófolyamatban. A modern civilizációban élő ember egyre nehezebben tudja megemészteni mindazt a hatalmas rázúduló információ cunamit, csak felületesen érzékeli a napi hírek drámaiságát, üzenetét, ami nap mint nap érint bennünket. Az érző ember egyre inkább gépemberré válhat ill. válik. A művészet segíthet bennünket abban, hogy visszataláljunk emberi önmagunkhoz, hogy oldja a bennünk felgyülemelő feszültséget. De túl ezeken a gondolatokon, az elismerések jólesnek az embernek, ez egyfajta visszaigazolása annak, hogy jó úton járok.

• Tanárként nap mint nap fiatalokkal van kapcsolatban. Hogyan látja, mennyire érzékenyek ők a magyar népzeneire, milyen igényük van erre a kultúrára? Miért fontos, hogy a fiatalok ismerjék és szeressék népdalainkat?

Az előző gondolatsort folytatva, a gyermekek a legnyitottabban érzékenyek minden szépre, jóra. A népdalok világa egyszerű, tiszta, őszinte, általános érvényű, közérthető, árnyalt üzeneteket közvetítő világ, s ehhez társul a több százéves tapasztalat. Ebben a zenei közegben a gyerekek otthonosan mozognak, hiszen az ő belső világuk is ilyen romlatlan, őszinte. Arról nem is beszélve, hogy zenei anyanyelvünk, amit kötelességünk megismerni és ápolni. Kodály szavaival: "mit üzen nekünk ez a zene? Azt, hogy addig élünk, míg nem feledjük, kik vagyunk". A zene képes relaxálni, kikapcsolni, lenyugtatni. A sokszor fáradt, túlterhelt gyerekeknek ez igazi lelki gyógyír, azon túl, hogy remek önkifejező, önfejlesztő, közösségteremtő és nem utolsósorban örömszerző tevékenység is. Számos egykori - már felnőtté érett - diákomtól kapok csodás vallomásokat, leveleket, hogy mit is jelentettek nekik a velem eltöltött órák, amelyek nemcsak éneklésből álltak, de egyfajta lelki, önismereti együttlétek is voltak, hiszen az emberi hang a legérzékenyebb hangszerünk. A dalolás egyfajta lelki kitárulkozás, ahol felszínre kerülnek a lelki gátak, törések. Az éneklés ezt is oldja, segíti. Tehát óriási a zene, azon belül is a népdal szerepe.

• Milyen céljai, tervei vannak a közeljövőben, és esetleg a távolabbi időszakra vonatkozóan?

Az ember élete derekán, élettapasztalatával egyfajta bölcsességre tesz szert. Végiggondolja, mire is szeretné a hangsúly fektetni a továbbiakban, hiszen életünk mulandó, örülni kell minden megélt napnak, s arra kell koncentrálnunk, ami valóban hasznos és örömteli. A család számomra mindig előbbre való volt a "karrierénél". Jelenleg a kis unokám tölti ki a szabadidőm nagy részét, s annyi szeretet áramlik közöttünk, s olyan energiabombát jelent nekem ez az értelmes, mindenre nyitott csöpp lény, akin valóban lemérhető a játékos mondókák, dalok jótékony hatása, a vele való együttlét, a rá figyelés, hogy magam is nagyon komoly változáson megyek át. Előcsalogatta belőlem a - mindig meglévő, de elfojtott - gyermeki lényemet. Ennek a lelkesedésnek tudható be, hogy ez évben négy lemezt jelentettem meg magánkiadásban és ezt a lemezdömpinget fogom folytatni, hiszen további unokákra kaptam ígéretet, így a következő évek az unokák jegyében zajlanak! Szeretnék nekik meselemezt készíteni, de lesz sanzón és verslemez is bizonyára. Sok minden kavargó, érlelődik lelkemben, ki tudja, mit hoz ki belőle a jövő, s a lehetőség...

• Elégedett az életével? Elérte azt, amiről fiatalon álmódott, amit elképzelt?

Úgy gondolom, sokkal többet kaptam, mint reméltem. Már az is óriási ajándék, hogy megszülettem! Az ember fiatalon sok mindenről álmodozik, de a korlátok sokszor visszarántják a földre. Nekem talán abban volt szerencsém, hogy mindig kis örömknek éltem, s apró lépésekkel tettem meg az utam a remélt cél felé, amiért mindig meg kellett küzdenem, de ez így volt jó. Semmit se kaptam ingyen. 37 év alatt 43 országban koncerteztem, 34 önálló tematikus lemezt készítettem, mégis gyakori takarásban, árnyékban, olykor félárnyékban kerestem és élveztem a fényt. Mindig népmeseként terjedtem szájról-szájra. Nem véletlen, hogy egyesek szerint a dalaimban "vándorló üzenet e tágabb hazában a vox humana küldetését vállaló mindenkori kisebbségek hitvallása". Már többször megfogalmaztam, hogy a rivaldánál, kitüntetéseknel, versenyeknél, tülekedésnél, pályakép-modell építésnél, önértékelésnél és ön-kiárúsításnál nekem

sokkal fontosabb: a friss harmat, zsenge családom, egy siheder fenyőfa görbén nőtt ága, búbos kemencénk, a mosolygó kankalinok, tündöklő szemek, barátaim és egy impresszionista naplemente.

Fortuna szekere egyébként ide-oda röptetett, hogy megtaláljam életem értelmét a családon, a daloláson és tanításon keresztül: szolgálni és örömet, vigaszt és reményt nyújtani az embereknek.

Németh Erika, Szentendre és Vidéke 2015.nov.23.

Önvallomás a december 4-i díjátadóra:

Pest megye Díszpolgáraként önkéntelenül egy sor gondolat pereg végig lelkemben a szülőföldről, a hazáról, a honvágyról, a hazaszeretetről, az itthon és otthon fogalmáról. A szülőföld minden ember számára az egyik legmeghatározóbb lelki indíttatás és teremtő erővel bír, hiszen a mai napig hatványozottan érzem, mint egykoron anyaországon kívüli, Pincet, azt a falut, ahol minden arc, mozdulat ismerős volt és mindenütt a biztonságérzés biztató mosolya fogadott. Ott voltam én óvodanélküli, réteken, mezőkön futkározó apró leány, aki önfeledten habzsolta a szabadságot és a derűt. Ez a majdnem világvégi otthon, a határon túlról adományozta nekem a magyar szót, mely odaát mindig többlet-tartalommal bírt. Csehszlovákiából átkerülve a múlt század hetvenes éveinek végén egy tágabb hazát választottam és az egész Kárpát-medencét kellett lelkemben kiépítenem, hiszen húszévesen elhagytam szűkebb pátriám, hogy majd egy új otthont teremtsék először Budapesten, majd a Pest megyei Pilisszentlászlón. Beleszerettem ebbe a szinte szlovák többségű faluba, ahol több, mint két évtizede élünk egy eredeti "tót" parasztházban. Immáron 25 éve élvezem a falusi lét csöndjét, a körülölelő hegyek szépségét, az itt élők jámborságát, kedvességét, az öregek ajkán fölcsendülő szlovák nyelvet szóban és dalban. Felemelő érzés, hogy Szentendrén taníthatok immáron 20 esztendeje, így szinte minden hétköznapom színtere Szentendre. Ide kötnek növendékeim, az énektanítás és a monarchikus békeidők üzenete, a templomok, az utcák, a délszláv barokk és a piac. Szentendre számomra egy múltbéli üzenet is, egykori világ-keresés, egy nosztalgikus álom. Ezt az álmot kergetem, amikor az utcákat járva a valamikori Szentendrét élesztgetem lelkemben, Barcsay, Czóbel, Boromisza Tibor, Vas István lányomait keresem - és a nevemre rímelő Bánáti-Sverákét. Nem véletlenül választottam a népdalt, amit évszázadok mostak kristálytisztává. A természet, a természetesség számomra lételem. Nos, a Pilis is számomra egy csoda, a Szpartakusz ösvényével, a Rám szakadékával, a legendás Holdvilág árkával, a festői Duna kanyar visegrádi fellegvárával, a Lajos forrás gyógyító vizével, Szentkereszt mágikus csendjével és történeti múltjával. Átkelve a Dunán, a Börzsöny is elvarázsol megejtően szép fekvésű falvaival... Túrászás, gombázás, málnázás közben mindig feltöltődve ér haza az ember, s lelke mélyén mindig megállapítja, a Teremtő bőkezűsége, a természet ereje határtalan. Mennyi erőt meríthetünk az erdőjárás során, gondolatainkba merülve... Ezt különösen akkor tudja értékelni az ember, amikor az - egyébként - gyönyörű fővárosunk zűrzavarából kitámolyog, hogy visszataláljon természetes önmagához. Bejárva a fél világot, sok szépséggel találkoztam, mégis a Pilis, s benne az eldugott kicsi falum, Pilisszentlászló a legszebb.

Szvorák Katalin
Kossuth-díjas énekművész
Pest megye Díszpolgára

Magyar Idők, 2015.dec.4.